మబ్బు విడిచిన ఎండ

ధనంజయరావు పంతులు కప్పుకుని వున్న దుప్పటి తొలగించి, ప్రక్కనే బల్లమీద అందుబాటులోవున్న కళ్ళజోడు తీసి తగిలించుకుని కిటికీలోనుంచి బయటికి చూశాడు. నిద్రమత్తు యింకా వదలని ఆయన కళ్ళకు బయట సన్నగా జల్లుపడుతూ వుండటం కనిపించగానే అకారణంగా ఒక విధమైన ఉత్సాహం కలిగింది. ఆయనకు చిన్నతనం నుంచీ పక్కమీద మత్తుగా పడుకుని దుప్పటి కప్పుకుని వుండి బయట జోరుగా కురుస్తున్న వర్షం వంక చూస్తూ గంటలకొద్దీ కాలం గడిపి వేయడమంటే ఎంతో యిష్టం. ఉద్యోగంలో ఉన్నన్నాళ్ళూ ఆదివారాలూ, శలవు రోజులలో తప్ప అటువంటి అవకాశం లభించేదికాదు. వర్షం పనికట్టుకుని శలవులలో, ఆదివారాలలో మాత్రమే కురవదుకదా! ఉద్యోగంలో ఉండగా గడిచిన ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వర్షర్తువులలో ఆయన ప్రతి శనివారమూ రాత్రిపూట పడుకోబోతూ "తెల్లవారితే ఆదివారం, ఉదయం లేచీ లేవగానే వర్షం కురుస్తూ ఉండాలి" అనుకునేవాడు. కాని చాలా పర్యాయాలు ఆయన ఆశ ఫలించలేదనే చెప్పాలి. కళ్ళు తెరిచి కిటికిలోనుంచి చూసి హతాశుడయ్యేవాడు. కిటికీలోనుంచి దాదాపు ప్రతి సారీ నిర్మేఘమైన ఆకాశమూ, ప్రశాంతంగావున్న ప్రకృతీ కనబడి ఆయనకు నిరుత్సాహం కలిగిస్తూ వుండేది.

ఇవాళ చాలా మంచి రోజులావుంది. కిటికీలోనుంచి కనిపిస్తున్న ఆకాశభాగం గచ్చకాయ రంగుతో వున్న జలార్ద్రమైన మేఘాలతో నిండి వుంది. నీటితో నిండిన ప్లాస్టిక్ సంచీలావున్న ఆకాశం ఉండి ఉండి ఉరుముతున్నది. కిటికీలోనుంచి చతురస్రంగా విభజించినట్టు కనిపిస్తున్న మేఘావృతమైన ఆకాశమూ, దానిమధ్యలో ఏపుగా పెరిగిన పున్నాగచెట్టూ, ప్రహరీగోడమీద వాలివుండి వానలో తడిసి మాటిమాటికి రెక్కలూ తలా విదిలించుకుంటున్న గోరువంకా, అన్నీ కలిసి ధనంజయరావు పంతులుకు హుషారు కలిగించాయి.

ఉత్సాహమనే ఔషధాన్ని సిరంజిలో పోసి నరం లోపలికి నేరుగా రక్తంలోకి చేరేట్టు ఇంజక్షన్ యిచ్చినట్టయింది. ఆయన తన వయస్సు మాట మరిచిపోయి యీలవేస్తూ నిర్నిమేషంగా ఆకాశంవంక చూస్తూ పడుకున్నాడు. అప్పుడే తనకు ఈ అరవై అయిదేళ్ళ జీవితంలోనూ బాగా ఆనందం కలిగించిన విషయాలు కొన్ని గుర్తు వచ్చాయి ఆయనకు. అందులో మొదటిది ఆయన ఇల్లాలిని గురించినది. ఆమె ఇప్పుడు లేదు. ఆ ఇంట్లో కొత్తగా ప్రవేశించిన ప్రతి వ్యక్తి దృష్టినీ ముందుగా ఆకర్షించేది ముందు హాలులో గోడకు తగిలించబడివున్న నిలువెత్తు పంచరంగుల ఫోటో. లోపలికి అడుగుపెట్టగానే ప్రతివారి చూపులూ ఆ బొమ్మ కళ్ళచేతనే ఆకర్షించబడుతూ వుంటాయి. కలతలేక కుదురుగా వున్న నీళ్ళమీద ఉండి ఉండి తేలియాడే పెద్ద పెద్ద వెండిరంగు చేపలవంటి ఆ కళ్ళనుంచి దృష్టి మళ్ళించడం కష్టమే. అలా చేయగలిగితే తర్వాత అలంకృతమైన శంఖం వంటి కంఠమూ, జరీ అంచు చీరె, పండు తమలపాకులవంటి పాదాలూ కనిపిస్తాయి. అన్నిటికన్నా క్రింద ధనంజయరావు స్వదస్తూరీతో వ్రాసిన "సుభద్ర" అనే అక్షరాలున్నాయి.

ఆమె చాలా యేళ్ళక్రిందట ఒక ఆదివారం ఉదయం బాగా వర్షం కురుస్తున్న సమయంలోనే కళ్ళు మూసింది.

ధనుంజయరావుకు తలుచుకున్నప్పుడల్లా నిరంతరం సంతోషం కలిగించే మరొక విషయం లెక్కలు. ఆయన తన బి.ఏ. పట్టా లెక్కలలోనే సంపాయించాడు. ఆ శాస్త్రం అంటే ఆయనకు విపరీతమైన అభిమానం. సెలవు దొరికితే చాలు లెక్కల పుస్తకాలు ముందు పోగు పెట్టుకుని కూర్చుని ప్రాబ్లమ్ తర్వాత ప్రాబ్లమ్ సాధించుకుంటూ పోయేవాడు. అలా వందలకొద్దీ లెక్కలు, రకరకాల లెక్కలు సాధించిన తర్వాత ఆ పుస్తకాన్ని ఒకవైపుకు విసిరివేసేవాడు. రిటైరయిన యీ అయిదేళ్ళుగా ఆయన అల్మారాలో పాతబడివున్న ఆ పుస్తకాలన్నింటినీ యివతలికి తీసి చేసిన లెక్కలే మళ్ళీ చేస్తూ ఎంతకాలం గడిపాడో అంచనా వెయ్యడం కూడా కష్టమే.

ఆయనకు ఆనందం కలిగించే మరొక విషయం విశ్వనాథాన్ని ఆటలు పట్టించడం. విశ్వనాథం ఆయన చిన్ననాటి స్నేహితుడు. ఆయనకు లెక్కలంటే హడల్. ఇద్దరూ హైస్కూలులోనూ, కాలేజీలోనూ కలిసి చదువుకున్నారు. విశ్వనాథం ప్రతి క్లాసులోనూ సంవత్సరాల తరబడి కూర్చోకుండా పైకి రాగలిగాడూ అంటే అది అంతా ధనంజయరావు చలువవల్లనే అని చెప్పక తప్పదు. స్కూల్ ఫైనల్ పరీక్షలో కూడా విశ్వనాథం లెక్కలనబడే తన పాలిటి భూతంవల్ల భయంతో పాలిపోయిన సందర్భంలో ధనంజయరావు రాత్రి అంతా మేలుకుని ఆయనకు ముఖ్యమైన లెక్కలూ సిద్ధాంతాలూ ఓపికగా బోధించాడు. అయితే మాత్రం? పరీక్షహాలులో పేపరు అందుకోగానే తన వెనకనే కూర్చున్న విశ్వనాథం మొఖం ఆఖరుగంటలో అతని ఆన్సర్ పేపరులా తెల్లగా పాలిపోయివుండటం గమనించి వాచర్ల కంటపడకుండా అతి జాగ్రత్తగా తన లెక్కలు చూపించి వాటిని కాపీ చేసుకునే వీలుకల్పించి ఉద్ధరించిన వాడు ధనంజయరావుపంతులే. విశ్వనాథం స్కూల్‌ఫైనల్ తర్వాత హాయిగా నిట్టూర్చి ఇంటరులో తెలుగూ చరిత్రలు గ్రూపుగా తీసుకుని కాలేజీలో చేరాడు. ఆ తర్వాతి జీవితంలోనూ విశ్వనాథం అట్టే పైకి రాలేకపోయాడు. రిటైరయేనాటికి ధనంజయరావు అయిదువందల రూపాయల జీతం తీసుకుంటూ ఉండేవాడు. విశ్వనాథం మరొక ఆరు నెలల తర్వాత ఎక్కడో గుమాస్తాగా రెండువందల చిల్లర రూపాయల వేతనంతో రిటైరయినాడు. ఆయన ఆ వీధిచివరలోనే ఒక పెంకుటింటిలో అద్దెకుంటున్నాడిప్పుడు. చేతికర్ర వూతగా ఆయన ప్రతిరోజూ విధిగా యిక్కడికి వస్తూనేవుంటాడు. ఇప్పటికీ ధనంజయరావు విశ్వనాథాన్ని అప్పుడప్పుడు లెక్కల విషయంలో ఎగతాళిచేస్తూనే వుంటాడు. అటువంటి సందర్భాలలో విశ్వనాథం కళ్ళజోడు సర్దుకుని "పోన్లేవోయ్! అంతమాత్రంలో నేను జీవితంలో తల్లక్రిందులైపోయిందేమీ లేదు. నువ్వు లెక్కల పుస్తకాలన్నీ మింగి జీర్ణించుకున్నంత మాత్రంలో నాకన్నా సుఖపడుతున్నదీ లేదు" అంటూ ఉంటాడు. దానితో యిద్దరూ నిర్మలంగా నవ్వుకుంటూ వుంటారు.

ధనంజయరావు కళ్ళజోడు తీసి ఒక్కసారి కళ్ళు నులుముకుని బయటికి చూశాడు. ఆ గోరువంక అంతసేపటి నుంచీ అక్కడ ప్రహరీ గోడమీద సోమరిగా నిలబడివుండి వర్షంలో తడుస్తూ రెక్కలల్లార్చుకుంటున్నదల్లా ఎటో ఎగిరి చక్కాపోయింది. పక్కయింటివారి రేడియో పెద్దగా వాగుతున్నది.

అంతలో గది తలుపు తెరుచుకుని లోపలికి తొంగిచూసింది వసంత. ఆ పిల్లకు పదమూడేళ్ళుంటాయి. సన్నగా, పచ్చగా నాజుగ్గా ఉంటుంది. చేతిలో పుస్తకంతో లోపలికివస్తూ ఆమె, "లేచావా తాతయ్యా! ఇందాక ఒకసారి వచ్చి చూస్తే నిద్రపోతున్నావు నువ్వు" అంటూ పక్క మీద కూర్చున్నది.

ధనంజయరావుపంతులు నవ్వి, "ఏమిటి సంగతి?" అని అడిగాడు.

వసంత, "నువ్వు లేవలేదు కదా అని మళ్ళీ వెళ్ళి ఇప్పటిదాకా లెక్కలు చేసుకుంటూ కూర్చున్నాను. ఇవిగో, అయిదు లెక్కలు చేశాను." అన్నది.

ధనంజయరావుకు అంత వయస్సు ఉన్నా ఆ పిల్ల లౌక్యం బొత్తిగా అర్థంకాదు. తాతగారికి ఏ మాట చెబితే ఆయన మెత్తబడి తానే వరం అడిగినా కాదనని స్థితిలోకి వస్తాడో ఆ పిల్లకు బాగా తెలుసు. అందుకే క్లాసుపిల్లలతో ఎక్స్‌కర్షన్‌కు వెళ్ళవలసి వచ్చినా, సాయంకాలం స్నేహితురాళ్ళతో సినిమాకు వెళ్ళవలసివచ్చినా, లేక ఏ యితర పర్మిషన్ కావలసివచ్చినా చేతిలో లెక్కల పుస్తకంతో ఆమె నెమ్మదిగా తాతగారి దగ్గరికి చేరుకుంటుంది. బస్! దానితో ఆమె తల్లీ, అత్తగారూ, తండ్రీ, యితర ప్రపంచమూ, మూర్తిత్రయమూ ఏకమైవచ్చి అడ్డు నిలిచినా ఆమె కోరిక సిద్ధించకుండా ఎవ్వరూ ఆపలేరు. ఇవాళ ఆ అమ్మాయి తన స్నేహితురాళ్ళతో కొత్తగా విడుదల అయిన సినిమాకు వెళ్ళవలసివుంది మరి....

ధనంజయరావుపంతులు పుస్తకంలోకి చూసి పెద్దగా నవ్వడం ప్రారంభించాడు. కొంతసేపటికి నవ్వు ఆపుకోలేక దుప్పటి అవతలికి విసిరిపారేసి లేచి పొట్టపట్టుకుని మరీ నవ్వాడు. కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరిగేట్టు విపరీతంగా నవ్వి నవ్వి ఆమెను దగ్గరికి తీసుకుని "భలేదానివే నువ్వు. ఈ లెక్క చూడు ఏమిటిది?" అన్నాడు మళ్ళీ నవ్వుతూ.

వసంత తెల్లబోయి, తర్వాత తేరుకుని "ఏమిటి తాతయ్యా! అది అన్సరు.... $6\frac{1}{4}$.... దాన్లో నవ్వేందుకేముంది?" అన్నది.

ఆయన కళ్ళజోడు తీసి తుడుచుకుని "అవునే అమ్మడూ! ఆ $6\frac{1}{4}$ అనేది అన్సరే.... నేను కాదనటంలేదు. కాని, ఏమిటివి? రాళ్ళా రప్పలా? లెక్క ఏమో మనుష్యులను గురించి. వాడు లెక్కలో 'ఫలానా పని చేయుటకు ఎంతమంది కూలీలు కావలెను?' అని అడుగుతున్నాడు. నీకేమో $6\frac{1}{4}$ అని అన్సరు వచ్చింది" అంటూ మళ్ళీ నవ్వుతూ "ఆరుగురు కూలీలంటే నేను అర్థంచేసుకోగలను. నాకు అర్థంకానిదల్లా ఆ 1/4 కూలీ అంటే ఏమిటీ? అని...." అన్నాడు.

వసంత సిగ్గుపడి చప్పున పుస్తకం అందుకుని అవతలికి పారిపోయింది. ధనంజయరావు మళ్ళీ నవ్వుకుంటూ 'పిచ్చిపిల్ల' అనుకున్నాడు. తర్వాత మరికొద్ది నిముషాలసేపు ఆయన మళ్ళీ కిటికీలో నుంచి చూస్తూ అలాగే పడుకున్నాడు.

మబ్బులు ఇంకా కమ్ముకుని వస్తూనే వున్నాయి. ఆకాశం వుండి వుండి ఉరుముతూనే వుంది. నల్లని మేఘాలను చీల్చుకుని నిలువుగా గీత గీచినట్లు మెరుపు మెరిసింది.

అంతలో రాజశేఖరం చేతిలో సంచీతో ఆ గదిలోకి వచ్చి తండ్రి ఇంకా లేవకుండా అలాగే పడుకుని వుండడంచూసి సందేహిస్తూనే దగ్గరికి వెళ్ళి నిలబడ్డాడు.

ఆయన కళ్ళు తెరిచి చూసి "ఏంరా రాజూ!" అంటూ పలకరించాడు. రాజశేఖరం తలవంచుకుని నెమ్మదిగా "నేను బజారుకు వెడుతున్నాను నాన్నా! వీలయితే ఆస్పత్రికి కూడా వెళ్ళివస్తాను..." అన్నాడు.

ధనంజయరావుపంతులు కొంచెం చిరాకుపడుతూ "అలాగే వెళ్ళిరా?" అన్నాడు.

రాజశేఖరానికి ముప్ఫయి ఎనిమిదేళ్ళుంటాయి. ఇన్‌కంటాక్సు డిపార్టుమెంటులో ఒక సెక్షన్ హెడ్‌గా పనిచేస్తున్నాడు. అయినా అతడు ఇప్పటికీ తండ్రితో సంప్రదించనిదే ఏ పనిచేయడు. అదే ధనంజయరావుకు అతన్ని గురించి చికాకు కలిగించే విషయం. విశ్వనాథం ఎప్పుడూ "నీ కొడుకు ముత్యంలాంటివాడోయ్! లేకపోతే... ఈ రోజుల్లో రెక్కలు రావడమే తరువాయి. పిల్లలు మనలను మూల కూర్చోబెట్టేస్తారు. నీదే అదృష్టం... ఇన్నేళ్ళు వచ్చినా మీ రాజు నిన్ను గౌరవిస్తూ ప్రతి విషయంలో నీ సలహా తీసుకోవటం చూస్తూవుంటే నా కెంతో ముచ్చటగా వుంది" అంటూ వుంటాడు. విశ్వనాథం కొడుకు చక్రపాణి, రాజశేఖరం కన్నా చాలా చిన్నవాడు. అతడు సర్వే శాఖలో గుమాస్తాగా నెలకో నూటయాభై తెస్తూవుంటాడు. ప్రతి పనీ తానే స్వయంగా ఇతరుల ప్రమేయమూ, సలహాలూ కోరకుండా చేసుకుపోవడం అతనికి రివాజు. ఒక వేళ తండ్రి తనంత తానుగా ఏ విషయంలోనైనా జోక్యం కలిగించుకోబోతే వారించి "నీ కెందుకు నాన్నా! పెద్దవాడివి. సుఖంగా విశ్రాంతిగా వుండక ఈ బెడదలన్నీ పెట్టుకుని మనసు పాడుచేసుకోవడం దేనికి?" అంటూ వుంటాడతడు. విశ్వనాథానికి ఆ ధోరణి బొత్తిగా సరిపడదు.

ధనంజయరావు తలతిప్పి చూసేసరికి వసంత గుమ్మంలో నిలబడి వుండి నడుమున చెయ్యి వుంచుకుని తన మేనత్తను అనుకరిస్తూ పెద్ద ఆరిందాలాగా "తాతయ్యా! నువ్వింక లేచి నీ పనులు కానిచ్చుకో. నా కవతల బోలెడు పనులున్నాయి" అన్నది.

ధనంజయరావు అర్థం చేసుకున్నాడు. బాగా పొద్దెక్కినట్లున్నది. లోపలినుంచి కబురు రావడం దానికి సూచన. ఇతను లేచి కాల్యాదులన్నీ ముగించుకుని కాఫీ తీసుకుంటే గాని అనూరాధ వంట ప్రయత్నం ప్రారంభించే వీలులేదు. పైగా ఆమె వంట వగైరాలు ముగించుకుని ఆసుపత్రికి కూడా వెళ్ళవలసివుంది. అక్కడ కోడలు "ఎవరూ ఇంకా రాలేదే" అని ఆదుర్దాపడుతూ వుంటుందికూడా.

ఆయన లేచి కూర్చొని దుప్పటి ఒక మూలకు విసిరి వసంతతో "లేచానని చెప్పు అత్తయ్యతో" అన్నాడు. ఆ పిల్ల అది విని తలవూపి వెళ్ళిపోగానే లేచి నిలబడి ఒళ్ళు విరుచుకున్నాడు. తర్వాత నెమ్మదిగా నడిచి లోపలిగదిలోకి వెళ్ళాడు. అక్కడ ఆయన కూతురు కుంపటి ముందుకూర్చుని కాఫీ కలుపుతున్నది. ఆ ప్రక్కనే వసంత ఒక గ్లాసు పుచ్చుకుని తన వాటా కాఫీకోసం సిద్ధంగా కూర్చునివుంది.

ధనంజయరావు నవ్వుతూ "ఏమే వసంతా! నీక్కూడా కాఫీయేనా? చిన్న పిల్లలు కాఫీ తాగవచ్చునా? తప్పుకదూ?" అన్నాడు. అనూరాధ నవ్వుతూ తల ఎత్తిచూసింది.

వసంత, "ఎందుకు తాగకూడదు తాతయ్యా! అది కూడా చెప్పు వింటాను" అన్నది.

ధనంజయరావు అక్కడే పీటవాల్చుకుని కూర్చుంటూ "ఎదురు ప్రశ్నలు కూడానా? నేను కూడదని చెబితే అంతే. అమ్మాయీ! దీనికి కాఫీ యివ్వకు. మరీ రాలుగాయి అయిపోతున్నది...." అన్నాడు.

అనూరాధ నవ్వింది. ఆమె నవ్వితే ధనంజయరావు మనసు ఎప్పుడూ తేలికపడుతూ వుంటుంది. అనూరాధ రాజశేఖరం తర్వాతది. అతనికన్నా నాలుగయిదేళ్లు చిన్నది. సుభద్రకు ఆడపిల్లలంటే ప్రేమ మిక్కుటం కావడంవల్ల చిన్నప్పటినుంచీ అనూరాధ రాజశేఖరం కంటె గారాబంగా పెరిగింది. ఆమె అసమాన లావణ్యవతి. నిమ్మపండువంటి శరీరచ్ఛాయా, తీర్చిదిద్దినట్టుండే అవయవాలూ, చెంపలకు చేరెడేసి నీలి కన్నులూ, చూపులలో ఠీవి, ఎవరి నాకర్షించవు? ధనంజయరావు ఎల్లప్పుడూ తల్లి రూపురేఖలు అచ్చుగుద్దినట్టు భూమిమీద పడిన కూతురుని చూసి ఎంతగానో గర్విస్తూ వుండేవాడు. ఆమె పదహారోయేట స్కూల్ ఫైనల్ ప్యాస్‌కాగానే కొన్ని నెలలపాటు వరుల వేటలో నిమగ్నుడై ధనంజయరావు చివరకు సూర్యారావనే యింజనీరు విషయంలో అన్ని విధాల సంతృప్తిచెంది ఆ సంబంధం ఖాయంచేసి అతనితో ఆమె పెళ్ళి జరిపించాడు. కాని, విధిదృష్టి వక్రించింది. ఒక ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో పనిచేస్తున్న సూర్యారావు, మరో నలుగురు తోటి యింజనీర్లతో సహా నదిలో మునిగిపోయి మరణించాడు. అప్పటినుంచీ అనూరాధ పుట్టింటిలోనే వుండిపోయింది.

వసంత తాతగారి మాటలకు కోపం తెచ్చుకుని చేతిలో గ్లాసు దూరంగాపెట్టి బుంగమూతి పెట్టుకుని గోడకానుకుని కూర్చున్నది. అనూరాధ గ్లాసులో కాఫీపోసి ఆ పిల్లవైపు జరిపి "తీసుకో... కోపం తెచ్చుకోకు... నా తల్లి కదూ!" అన్నది.

వసంత కోపంగా చూస్తూ, "మరి అలా ఎందుకనాలేం?"

ధనంజయరావు లేస్తూ, "మరి అనరేమిటీ? $6\frac{1}{4}$ మనుషులని లెక్కలు చేస్తూవుంటే ఆనక ముద్దు పెట్టుకుంటారు కాబోలు. చదువుకునే పిల్లలు పూటపూటా కాఫీలు తాగితే అలాగేవస్తాయి అన్నర్లు..." అన్నాడు.

"మరి... నువ్వు చిన్నప్పటినుంచీ కాఫీలు తాగకుండానే చదివావా?" అన్నది వసంత చురచుర చూస్తూ.

ధనంజయరావు నవ్వుకున్నాడు, అవును మరి! ఆ కాలం యీ కాలమా? ఆ పిల్లలు యీ పిల్లలా?

అనూరాధ, "పోన్లే అమ్మా! పెద్దవాడు ఏదో తమాషా చేస్తూ వుంటాడంతే! నువ్వు పట్టించుకోగూడదు. హాయిగా కాఫీతాగేసి వెళ్ళి చదువుకుంటూ కూర్చో. మళ్ళీ నేను వంట ముగించుకుని త్వరగా తెమిలి మీ అమ్మదగ్గరికి వెళ్ళాలి. అక్కడ ఆమెగారు ఎంతగా చిందులు తొక్కుతున్నదో, అసలే కంగారు మనిషి..." అన్నది.

ధనంజయరావు పెరటిలోకి వెళ్ళి పది నిముషాలలో తిరిగి వచ్చేసరికి ఆమె టవల్ అందించింది. ఆయన మొహం తుడుచుకుంటూ, "ఈ ముసురు తగ్గేట్టులేదే..." అనుకున్నాడు.

అనూరాధ కాఫీ అందిస్తూ తండ్రితో "అదుగో ఆ బల్లమీద ఫ్లాస్కులో వేరే కాఫీ కలిపివుంచాను. ఆయన వస్తే యివ్వు నా కింక పనితో తీరుబడివుండదు. అప్పుడేమో నువ్వు కాఫీ కోసం కేకలు పెడితే యెలా మరి?..." అన్నది. ధనంజయరావు నవ్వి తలవూపి "అలాగే" అన్నాడు.

ఆ రాబోయే వ్యక్తి విశ్వనాథం. ఆయన రోజూ ఉదయమే నిర్ణీత వేళకు నెమ్మదిగా చేతికర్ర వూతగా వీధిచివరి తన యింటినుంచి యిక్కడికి నడిచి వస్తాడు. ఒకవేళ ఏ నాడయినా, ఏ కారణం చేతనయినా, ఆయన రావడం ఆలస్యమైతే ధనంజయరావుపంతులు ఏమీ తోచక కాలుగాలిన పిల్లిలా అటూ యిటూ తిరుగుతూ ఉండేవాడు. ఇక నిరీక్షించలేని పక్షంలో లాల్చీ తొడుక్కుని తానే ఆయన యింటికి బయలుదేరి పోయేవాడు. అయితే అలా చాలా అరుదుగా మాత్రమే జరిగింది. అసలు ఎక్కువసార్లు ఆయన నిరీక్షించడం కూడా జరగలేదు. విశ్వనాథం చాలా కరెక్టు మనిషి. చిన్నప్పటినుంచి మంచి క్రమశిక్షణతో పెరిగాడు. అందువల్ల ఆయన చేసే పనిలో క్రమం తప్పడం అనేది చాలా అరుదు. ఆయన రాగానే ఇద్దరూ ఎదురెదురుగా కుర్చీలలో విశ్రాంతిగా వెనక్కువాలి కూర్చుని ఏవేవో కబుర్లు చెప్పుకునేవారు. ఆ కబుర్లు మానవజాతికి సంబంధించిన అన్ని రంగాలను గురించీ జరిగేవి. ఒక్కొక్క రోజు ఒక్కొక్క విషయంతో ప్రారంభమైన సంభాషణ మరేదో విషయంతో అంతమవుతూ ఉండేది. నిన్నటి రోజున నిత్యావసర వస్తువుల ధరల పెరుగుదలతో ప్రారంభమై మానవుడి చంద్రమండల విజయం – దాని సాధ్యాసాధ్యాలు అన్న విషయంతో ముగిసింది వారి సంభాషణ. దాదాపు భోజనాలవేళకు గాని ఇద్దరూ లేచేవారు కాదు.

ధనంజయరావు వెచ్చగా కాఫీ చప్పరిస్తూ కూర్చున్నాడు. ఆయనకు కొద్దిదూరంలో వసంత చాపమీద కూర్చుని ఏదో వ్రాసుకుంటున్నది. కాఫీ త్రాగడం ముగించి కప్పు నేలమీద వుంచి ఆయన కిటికీ పక్కకు వెళ్ళి వీధిలోకి చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

రోడ్డుమీద జనం చాలా పలుచగా తిరుగుతున్నారు. వర్షం ఇంకా పడుతూనే వుంది. ఒక గొడుగులో ఇద్దరు పసిపిల్లలు, నడుస్తూ వెళ్లిపోయారు. కూరలమ్మే మనిషి ఒకామె రకరకాల కూరగాయల పేర్లు చదువుకుంటూ నడిచిపోతున్నది. రెయిన్‌కోటు ధరించి మొహం గుర్తుపట్టడానికి వీలులేకుండా టోపీ ధరించిన ఒక వ్యక్తి బురదలో నడుస్తూ వెళ్ళాడు. వీధి చివరినుంచి ఒక రిక్షా వస్తున్నది. రిక్షాపైటాపు వేసివున్న కారణంగా లోపల ఎవరున్నారో తెలియలేదు. ఆ రిక్షాలోవున్న వస్తువులు ధనంజయరావు దృష్టిని ఆకర్షించాయి. నాలుగైదు పచ్చి వెదుళ్ళు... ఒక కుండ. ధనంజయరావు అలాగే చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. రిక్షా ముందుకు కదిలి వెళ్ళిపోతున్నది. ధనంజయరావు నిట్టూర్చాడు. ఎవరికీ లోకం నుంచి నిష్క్రమణ లభించిందో! ఎవరు, తనవారందరినీ వెనక మిగిల్చి ఎక్కడికో, ఏమీ తెలియని చోటికి అనంతయాత్ర సాగించారో!

ఆయన వాలు కుర్చీలో వీలుగా విశ్రాంతిగా కూర్చున్నాడు. బయట ఇంకా వర్షం కురుస్తూనే వుంది. అయితే ఇందాకటిలాగా మరీ కుంభవృష్టి ఏమీ లేదు. ఉండి ఉండి జల్లు పడుతున్నది. చల్లని గాలిమాత్రం విసురుగానే వీస్తున్నది.

ధనంజయరావు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఆయన మనసులో ఇందాకటి దృశ్యమే– రిక్షా, అందులో పచ్చి వెదుళ్ళూ, కుండ – కనిపిస్తున్నది. మనసంతా ఉన్నట్టుండి అకారణంగా బరువెక్కినట్టయింది. ఆ చచ్చిపోయిన వ్యక్తి ఎవరో! ఎంత వయస్సుంటుందో! ఆడమనిషో, మగవాడో! ఇంత వర్షంలోనూ అన్ని పనులూ శాస్త్రోక్తంగా జరగక తప్పదు

కదా! పాపం! పోయినవాడిది బాధ కాదు. వెనుక ఈ కర్మకాండ అంతా యథావిధిగా జరపవలసిన వాళ్ళది అసలు బాధ.

ఆయన మనసంతా మేఘావృతమైన ఆకాశంలాగే తయారయింది. ఏవేవో అర్థంలేని దృశ్యాలూ, ఆలోచనలూ చెలరేగి మనస్సాగరాన్ని కల్లోలపరుస్తున్నాయి.

ఆయన వున్నట్టుండి వసంత నుద్దేశించి "అమ్మడూ! ఏదీ, ఇందాకటి లెక్క ఇలా తీసుకురా! చేసి చూపిస్తాను" అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి గబుక్కున లెక్కల నోట్సు పుస్తకం తెచ్చి తాతగారికి అందించి, "నువ్వు పెద్ద పెద్ద ఇంగ్లీషు లెక్కలు నిముషానికొకటి చేసి పారేయగలవు. నాకేమో ఈ లెక్కలే రావు. నువ్వేమో ఎగతాళి చేస్తావు. అందుకే నీకు చూపించ నెప్పుడూ" అన్నది.

ధనంజయరావు నవ్వి, "ఇంక ఎప్పుడూ ఎగతాళి చెయ్యనులే. అయినా నువ్వా ఏదయినా తెలియకపోతే అడిగి తెలుసుకోవాలి గాని, నేను ఎగతాళి చేస్తానని ఉడుక్కుంటే చదువెలా వస్తుందీ?" అన్నాడు. తర్వాత అయిదు నిముషాలసేపు ఆ లెక్క సాధించే విధానమూ, స్టెప్స్ క్రమంగా వెయ్యడమూ, అంతా వివరించి చెప్పాడు. అప్పుడా పిల్ల తన నోటుపుస్తకం తీసుకుని వెళ్ళి యధాప్రకారం చాపమీద కూర్చుని ఇతర పాఠాలు చదువుకోవడం ప్రారంభించింది.

ధనంజయరావు పంతులుకు అకారణంగా నిట్టూర్పు వచ్చింది. నిట్టూర్చి కుర్చీలో వెనక్కువాలి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. విశ్వనాథం వచ్చేవేళ అయింది. నెమ్మదిగా కర్ర తాటించుకుంటూ నడిచివస్తాడు. నిజానికి ఆయనకు ఆ చేతికర్ర అవసరం బొత్తిగా లేదనే చెప్పాలి. అయినా అది పెద్దమనిషి తరహాకు చిహ్నమని చెప్పాడు విశ్వనాథం ఒకసారి. ఆయన వస్తేనేగాని తనకు ఏమీ బాగుండ దివాళ. ఆ పెంకుటింట్లో పంచలో వాలు కుర్చీలో ఏమీ తోచక కూర్చోవడం తప్పించి ఆయన చేసే ఘనకార్యం మాత్రం ఏముంది గనుక? అదీగాక విశ్వనాథం ఈ మాత్రపు వర్షానికీ, జల్లుకూ జంకడు కూడా. ఉత్తరీయం పైన వేసుకుని ఎంత దూరమైనా వెళ్ళగలడు. అసలే చువ్వవంటి మనిషేమో పాము పాకినట్టు నడిచిపోగలడు. వర్షంలో తడిస్తే జలుబూ, జ్వరమూ వంటివి వస్తాయేమోనని ఏమాత్రమూ భయపడడు. అంతంత మాత్రపు ఎండావానలకు తేలికగా తట్టుకోగలడు. తన విషయం మాత్రం అలా కాదు. ఈ మాత్రపు జల్లులో తడిసినా, కొంచెం ఎండవేళప్పుడు నడిచినా గాజుకాయవంటి తన శరీరం తట్టుకోలేదు.

ధనంజయరావుకు మరో విషయం గుర్తుకురాగానే నవ్వు వచ్చింది. విశ్వనాథం గురించి చాలా తమాషా అయిన విషయం ఒకటి ఉంది. ఆయన తన సర్వీసులో ఎన్ని గొడుగులు కొన్నాడో లెక్కలేదు. కాని చిత్రమేమిటంటే కొన్న ప్రతిగొడుగూ అయిదు రోజులకుమించి ఆయన దగ్గర ఉండేది కాదు. అయిదురోజుల వ్యవధిలో ఆయన తన చేతిమీదుగా కొన్న ప్రతి గొడుగూ పోవడం ఖాయమన్నమాట. అందుకే ఇటీవలి కాలంలో ఆయన అసలు గొడుగులు కొనటమే మానివేశాడు.

ఆయన లేచి బల్లమీద ఫ్లాస్కులో కాఫీ ఎంతవుందో చూశాడు. ఫరవాలేదు. తాను మరికొంచెం తాగవచ్చును. అప్పటికీ విశ్వనాథానికి సరిపడ అందులో యింకా కాఫీ మిగిలే వుంటుంది.

ఫ్లాస్కులోనుంచి కప్పులోకి కాఫీ వంచుకుని తిరిగి దాని మూత సరిగావుంచి వెనుదిరుగుతూవుండగా వరండాలో అడుగుల చప్పుడు వినిపించింది. ఎవరో చెప్పులు విడుస్తున్నారు. "విశ్వనాథమే అయివుంటాడు మిగిలిన కాఫీ కూడా కప్పులోపోసి ఉంచుదాం. ఇద్దరమూ ఒక్కసారే త్రాగవచ్చు" అనుకుంటూ తలఎత్తి చూసేసరికి, గుమ్మం ఇవతల పీచుపట్టాకు కాళ్ళు తుడుచుకుంటున్న రాజశేఖరం కనిపించాడు.

అతని ముఖం ఎందుకో కాంతి విహీనమైవుంది. అతడు తండ్రిని చూసి ఏదో చెప్పబోయి నోటమాట రాని వాడిలా శిలావిగ్రహంలా నిలబడిపోయాడు.

ధనంజయరావుపంతులు "అదేమిటిరా? అలా నిలబడిపోయావేం? ఏమిటి సంగతి? కోడలి కెలావుంది?" అన్నాడు ఆదుర్దాగా.

రాజశేఖరం కొన్ని అడుగులు ముందుకువేసి తడబడుతూ "నాన్నా? మరి... విశ్వనాథంగారు... పోయార్ట..." అన్నాడు.

ధనంజయరావుపంతులు, "ఎక్కడికీ?" అని అడగబోయి అంతలోనే గుండుదెబ్బ తిన్నవాడిలా బిగుసుకుపోయాడు. చేతిలోవున్న పింగాణీకప్పు క్రిందపడి ముక్కలు ముక్కలైపోయింది.

ఆయన కనురెప్పపాటు లేకుండా కూర్చుని వుండగా రాజశేఖరం నెమ్మదిగా చెప్పాడు. "నిన్న సాయంకాలం దాకా బాగానే ఉన్నాట్ట నాన్నా! చక్కగా అందరితో కబుర్లు చెబుతూ కూర్చుని హాయిగా భోజనం చేశాట్ట. పడుకోబోతూ కొంచెం గుండెనొప్పిగా ఉందన్నాట్ట. అంతే... గంటల్లో ముంచుకొచ్చేసిందట. ఒంటిగంటవేళకు లేచి కిటికీ తలుపులు తెరవమని అడిగాట్ట, ఆ తర్వాత స్పృహతప్పిందట- ఒంటిగంటన్నరకు అంతా అయిపోయిందిట..."

ధనంజయరావుపంతులు కొయ్యబారిపోయి కూర్చున్నాడు. ఇదంతా విన్నాడో లేదో కూడా తెలియదు.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ఆయన ఉలిక్కిపడ్డాడు "గేటు మూసేవేళ అయింది బాబూ! మీరిక లేస్తారా?" అంటున్నాడు పార్కు జవాను, ఎదురుగా నిలబడివుండి.

ఆయన తలవూపి నిట్టూర్చి చేతికర్ర అందుకుని లేచి ముందుకు నడిచాడు. పార్కులో బల్లలన్నీ ఖాళీగా వున్నాయి. అందరూ యిళ్ళకు వెళ్ళిపోయినట్టున్నారు. అంటే బాగా పొద్దు పోయిందన్నమాట.

ఆయన పార్కులోనుంచి యివతలికి వచ్చి నెమ్మదిగా నడవటం ప్రారంభించాడు. రోడ్డుపక్కన దీపాల వెలుగు మందంగావుంది. దూరంగా రైలొకటి కూత వేసుకుంటూ పోతున్నది. దూరాని కారైలు దీపాలతోరణం కదులుతున్నట్టు కనిపిస్తున్నది.

ఆయన ఇంటికి చేరుకునేసరికి కూతురూ, కొడుకూ, మనుమరాలూ వరండాలో నిలబడి ఆయనకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. గేటు తెరుచుకుని లోపలికివస్తూ ఆయన కళ్ళబడగానే తేలికగా నిట్టూర్చి "అమ్మయ్య" అనుకున్నారు వారు.

అనూరాధ తండ్రికి ఎదురువెళ్ళి చేతికర్ర అందుకుని, "ఇంతసేపు ఉన్నావేం నాన్నా? మేము ఇందాకటినుంచీ ఎంతగా దిగులుపడ్డామో తెలుసా" అన్నది.

ధనంజయరావుపంతులు బదులేమీ చెప్పకుండా కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

అనూరాధ మళ్ళీ, "పాపం! ఆ చక్రపాణి బొత్తిగా చిన్నవాడు. వేరే పెద్ద దిక్కు కూడా ఎవరూ ఉన్నట్టులేరు. తల్లి అసలే లేదనుకో... నువ్వు అక్కడ ఉండటమూ మంచిదే అయింది. ఏదో పాపం, ఆ కుర్రవాడికి కొంచెం ధైర్యం... అయినా నువ్వు 'ఆలస్యంగా వస్తా'నని చెప్పి వెళ్ళలేదు మరి.... అందుకని కొంచెం గాభరా పడ్డాం...అంతే"...అన్నది.

రాజశేఖరం, "ఎవరో దూరపు బంధువులు కొందరు వచ్చినట్టున్నారు కదూ నాన్నా?" అని అడిగాడు.

ధనంజయరావు పైపంచెతో మొహం తుడుచుకుంటూ "ఏమో మరి... నాకు తెలీదు. నే నక్కడికి వెళ్ళలేదు..." అన్నాడు.

అనూరాధ లోపలి గదిలోకి వెళ్ళబోతున్నదల్లా ఆగిపోయి వెనక్కు తిరిగింది. రాజశేఖరం ఆశ్చర్యంతో కళ్ళు పెద్దవిచేసి "అదేమిటి? నువ్వు వాళ్ళింటికి వెళ్ళలేదూ? మరి పొద్దుటినుంచీ ఎక్కడున్నావు?" అని అడిగాడు.

ధనంజయరావు పిచ్చి చూపులు చూస్తూ తల వూపి "వెడదామనే బయలుదేరాను పొద్దున... కాని, అక్కడికి వెళ్ళలేదు. అక్కడా అక్కడా తిరిగి సాయంకాలం పార్కుకు వెళ్ళి కూర్చుని ఇప్పుడే లేచి వస్తున్నాను" అన్నాడు.

అనూరాధా, రాజశేఖరం ఇద్దరూ కొద్ది క్షణాలపాటు మ్రాన్పడి నిలుచుండిపోయారు. తర్వాత అనూరాధ నెమ్మదిగా "అదేమిటి నాన్నా! అలాటి పని చేశావేమిటి? ఆ పిల్లవాడు మరీ చిన్నవాడు కదా! అతనికి వచ్చిన ఆపద సామాన్యమైంది కూడా కాదు. నువ్వు తప్ప వోదార్చి, ధైర్యం చెప్పగల వారెవరున్నారు చెప్పు అతనికి? అదీగాక విశ్వనాథంగారు నీకు ఎటువంటి స్నేహితుడు! ఎవరైనా వింటే బాగుండదు కూడాను. పెద్దవాడివి. ఇలా చెయ్యవలసింది కాదు నువ్వు" అన్నది.

తర్వాత ఒక అరగంట గడిచాక స్నానం ముగించుకుని భోజనానికి కూర్చుంటూ ధనంజయరావు కూతురివంక చూసి "మీ వదిన కెలా వుంది ఇవాళ?" అని అడిగాడు.

ఆమె నెయ్యి వడ్డిస్తూ, "ఒకటి రెండు రోజులలో ప్రసవం అవుతుందన్నారు. ఏమీ గాభరా అక్కర్లేదన్నారు. వదిన కూడా ధైర్యంగానే ఉంది. కాన్పు ఎడం కావటంతో మనకి కొంచెం భయం... అంతకంటె మరేం లేదు..." అని చెప్పింది.

ధనంజయరావు ఏమీ మాట్లాడకుండా నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని భోజనం చేశాడు. తర్వాత వెళ్లి హాల్లో వాలుకుర్చీలో కళ్లు మూసుకుని పడుకున్నాడు.

అనూరాధ వంటిఇంటిలో పనులన్నీ ముగించుకుని ముందు హాల్లోకి వచ్చి తండ్రివంక చూసి నివ్వెరపోయి 'నాన్నా' అంటూ తట్టి లేపింది.

ధనంజయరావు ఉలికిపడి కళ్ళు నులుముకున్నాడు. "ఆ గదిలో నీ పక్క సరిచేశాను. వెళ్ళి పడుకో నాన్నా!" అన్నది అనూరాధ.

ఆయన "అలాగే" అని లేచి గదిలోకి వెళ్ళబోతూ మళ్ళీ ఆగి, "అన్నట్టూ అమ్మాయీ? మన రాజు పక్కకూడా ఇవాళ నా మంచం పక్కనే వెయ్యి... వాణ్ణి ఇవాళ్టికి ఈ గదిలోనే పడుకోమని చెప్పు" అన్నాడు.

అనూరాధ ఆశ్చర్యంతో తల వూపి "అలాగే" అన్నది.

ఒక పావుగంట తర్వాత రాజశేఖరం, తండ్రి మంచం పక్కనే మరొక మంచం మీద పడుకుని నిద్రపోతున్నాడు. కిటికీలోనుంచి చల్లని గాలి వాడియైన బాణపు మొనలాగా పదునుగా వీస్తున్నది.

ధనంజయరావు కుమారుడివంక చూశాడు. అతడు నిశ్చింతగా నిద్రపోతున్నాడు. ఆయనకు రోజూ ఈపాటికి నిద్ర బరువుతో కనురెప్పలు వాలిపోతూ ఉండేవి. అయినా ఇవాళ నిద్ర సత్యాగ్రహం చేసినట్టున్నది. కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుని ఏ ఆలోచనలూ లేకుండా నిద్రపోదామని ప్రయత్నంచేసి విఫలుడైనాడాయన.

కళ్ళు మూస్తే సరి రోజూ చేతికర్ర వూతగా నెమ్మదిగా నడిచి వచ్చే విశ్వనాథమే కనుపిస్తున్నాడు. ఆయన అంత దూరమూ నింపాదిగా నడిచి వచ్చి ఈ ఇంటి వీధి గుమ్మం దిగుతూ పడబోయేవాడు. అలా రోజు క్రమం తప్పకుండా జరుగుతూ ఉండేది. వీధి గుమ్మం మెట్లలో పైనున్నది మిగిలిన వాటికంటె ఎత్తయినది కావడమే దానికి కారణం. తర్వాత ఆ మెట్టును గురించే గునుస్తూ "ఆ ఒక్క మెట్టూ అలా ఎత్తుగా ఎందుకు కట్టించావోయ్, రోజూ నే నిక్కడ పొరపాటుపడుతూనే ఉంటాను..." అంటూ ముందుకు నడిచి వచ్చేవాడు. తర్వాత నింపాదిగా చేతికర్ర ఒక మూలవుంచి, చెప్పులు విప్పి వసంత తెచ్చి అందించిన నీళ్ళతో కాళ్ళు కుడుక్కుని పై పంచెతో తడి అద్దుకుని, అప్పుడు వచ్చి కుర్చీలో కూర్చుని, "ఏదీ? నా కోసం ఏం ఉంచావూ?" అని అడిగేవాడు. ధనంజయరావు లోపలినుంచి కాఫీ తెప్పించి "అంతే ఒట్టి కాఫీతోనే సర్దుకుపోవాలి..." అనేవాడు. "గూడ్" అంటూ కాఫీ కప్పు అందుకునే వాడాయన. తర్వాత మొదలయ్యేది అంతులేని సంభాషణ. ఇలా కొన్ని సంవత్సరాలుగా క్రమం తప్పకుండా జరుగుతూ వచ్చింది. మరి ఇవాళ...?

తన ఇంట్లో నవ్వుతూ ప్రేలుతూ కూర్చుని కులాసాగా గడపవలసినవాడల్లా చల్లగా బిగుసుకుపోయి ఉంటాడు. కదలికలేని ఆ శరీరాన్ని గోడకు ఆనించి కూర్చోబెట్టి ఈ చలిలలోనే చల్లని నీళ్ళతో స్నానం చేయించి వుంటారు. మామూలు రోజులలో అయితే ఒంటిమీద చల్లని నీళ్ళు పడితే గజగజ వణికే విశ్వనాథం ఇప్పుడు ఏమీ అభ్యంతరం చెప్పకుండా నిశ్చలంగా వుండి వుంటాడు. "ఎంత చల్లని నీళ్ళయినా మీ ఇష్టం వచ్చినన్ని పోసి నన్ను స్నానం చేయించండి" అన్నట్టు రాతి బొమ్మలా కూర్చుండిపోయాడేమో! తర్వాత ఆ వెదుళ్ళు చీల్చి వీలుగా కట్టిన ఏడు కట్ల సవారీ మీద అతన్ని పడుకోబెట్టి నలుగురూ మోసుకుంటూ సాగిపోయి ఉంటారు. ఆ వెదుళ్ళు అతని శరీరానికి ఒత్తుకోవూ?

ధనంజయరావు బలవంతాన ఆలోచనలకు ఆనకట్టవేసి కిటికీలో నుంచి చూశాడు. బయట చీకటి, ఆకాశంలో నుంచి ఏదో అదృశ్యరాక్షసహస్తం సిరా ఒలకబోసినట్టు చిక్కగా వ్యాపించి వుంది.

ఆయనకు హఠాత్తుగా గుండెల్లు దడదడ లాడాయి. విశ్వనాథం తనకన్నా చిన్నవాడు. తనకన్నా ఆరోగ్యవంతుడనే చెప్పాలి కూడా. అయినా ఎంత హఠాత్తుగా ఇదంతా జరిగిపోయింది? వ్యవధి లేకుండా సూచన అయినా లేకుండా మృత్యువు వచ్చి మీదపడి కబళించుకుపోవడం ఎంత చిత్రం?

తనకు నిద్ర రావడంలేదు. వస్తే బాగుండిపోను. ఈ ఆలోచనల సుడిగుండంలో పడి మునకలు వేయడం తప్పుతుంది. అయినా నిద్రకూ, చావుకూ తేడా మాత్రం ఎంత? ధనంజయరావు గుండెలు జల్లుమన్నాయి. ఆయన ఒక్క క్షణం "నిద్రపోతున్న శేఖరాన్ని లేపి కూర్చోబెడదామా" అనుకుని మళ్ళీ అంతలోనే ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు.

తెల్లవారుతూ వుండగా మెలకువ వచ్చి కళ్ళువిప్పి చూసేసరికి కిటికీలోనుంచి ఆకాశం నిర్మలంగా కనిపించింది. ధనంజయరావుకు ఒళ్ళంతా నొప్పులుగా అనిపించింది. రాత్రి అంతా సరియైన నిద్రపట్టక బాధపడ్డాడాయన. తెల్లవారుజాము వేళకు నిద్రాదేవత కొంచెం దయతలచింది కాని ఆ నిద్ర అంతా ఏవేవో అర్థంలేని కలలతో చికాకు కలిగించింది. తెల్లవారిన తర్వాత తీరికగా కూర్చుని జ్ఞాపకం చేసుకుందామనుకుంటే ఆ కలలో ఒక్కటి కూడా గుర్తు రాలేదు.

ఆయన ఆవులించి ఒళ్ళు విరుచుకుని లేచి లోపలి గదిలోకి వెళ్ళాడు. అనూరాధ తలఎత్తి చూసి ఏమీ మాట్లాడకుండా వూరుకున్నది. ఆయన నేరుగా పెరటిలోకి వెళ్ళి దంతధావనం ముగించి లోపలికి రాగానే కాఫీ అందించి, "నేను పెందరాళే వంట ముగించుకుని ఆసుపత్రికి వెడతాను నాన్నా! నువ్వు స్నానంచేసి విశ్వనాథంగారి ఇంటికివెళ్ళు... ఆ అబ్బాయి తెల్లవారుతూనే మన ఇంటికి వచ్చాడు పాపం! బొత్తిగా డీలాపడిపోయి ఉన్నాడు" అన్నది.

ధనంజయరావు ఉలికిపడి "చక్రపాణి మన ఇంటికి వచ్చాడా?" అన్నాడు ఆశ్చర్యంతో. తర్వాత ఒక్క క్షణం ఆగి "మరి నన్నెందుకు లేపలేదు?" అని అడిగాడు.

ఆమె గిన్నెలు సవరిస్తూ కొన్ని క్షణాలు మెదలకుండా ఊరుకుని మళ్ళీ "నాకు జాలివేసింది నాన్నా! నేను మెలకువరాగానే వరండాలోకి వెళ్ళేసరికి బిక్కమొహం వేసుకుని వీధి గుమ్మంముందు అటూ యిటూ తిరుగుతూ కనిపించాడు. నేను అన్నయ్యను లేపి వెళ్ళి మాట్లాడమన్నాను. అన్నయ్య అతనితో మాట్లాడి పంపివేశాడు" అన్నది.

రాజశేఖరం లోపలకివస్తూ "డబ్బు కావాల్సివచ్చిందిట! నాన్నా! మొదట్లో 'నువ్వు రాలేదే'మని అడిగాడు. 'ఆయనకు ఈ విషయం విన్నప్పటినుంచీ మనసు బాగుండలేదు. అంతకంటె మరేమీ లేద'ని చెప్పి సర్దేశాను. ఇవాళ వెళ్ళు నాన్నా! లేకపోతే బాగుండదు. మధ్యాహ్నం నుంచీ ఆఫీసులో పని పూర్తిచేసుకుని నేనూ వస్తానక్కడికి" అన్నాడు.

ధనంజయరావు పంతులు కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని తర్వాత లేచి ముందు గదిలోకి పోబోతూ "రాజూ! ఇలారా, ఒక్కసారి..." అన్నాడు. రాజశేఖరం తండ్రి ననుసరించాడు.

ఆయన తన గదిలోకి వెళ్ళి "డబ్బు ఎంత కావాలన్నాడు?" అని ప్రశ్నించాడు.

"రాజశేఖరం రెండు వందలు కావాలన్నాడు. నేను నిన్ను అడిగి మధ్యాహ్నం తీసుకువస్తానని చెప్పాను" అన్నాడు.

ధనంజయరావు చిరాకుపడుతూ "దీనిక్కూడా నా అనుమతి కావాల్సిందేనా? అయినా నువ్వు ప్రతిదానికీ ఇక నన్ను సంప్రదించనక్కరలేదని ఎన్నిసార్లు చెప్పానురా నీకు? మధ్యాహ్నం వచ్చేటప్పుడు 'డ్రా' చేసుకురా. నే నక్కడే ఉంటాను" అన్నాడు.

రాజశేఖరం తలవూపి వెళ్ళిపోయాడు.

తర్వాత ధనంజయరావు పంతులు స్నానం ముగించుకుని కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. అనూరాధ ముందు గదిలోకి వచ్చి "అదేమిటి నాన్నా! ఇంకా కూర్చున్నావేం? వెళ్ళకూడదూ అక్కడికి?" అన్నది.

ఆయన పరధ్యానంగా తలవూపి "వెడతానులే..." అని బదులు చెప్పాడు. కాని మరో అరగంట తర్వాత కూడా ఆయన బయలుదేరలేదు. ఆయన మనసంతా 'ఫలానా' అని చెప్పరాని విచిత్రావస్థకు లోనై వుంది. రెండు మూడుసార్లు లేచి బయలుదేరబోయి, శక్తి చాలని వాడిలా మళ్ళీ కూర్చుండిపోయాడు. ఎందుకో కాళ్ళలో వణకు పుట్టుకొని వస్తున్నది. అకారణంగా గుండెలు దడదడ లాడుతున్నాయి. మనసంతా మాటి మాటికి బరువెక్కిపోతున్నది ఏమీ ఆలోచించకుండా కళ్ళు మూసుకుని వూరికే నిట్టూరుస్తూ కూర్చోవాలనిపిస్తున్నది.

అనూరాధ తన పనులన్నీ ముగించుకుని ఆసుపత్రికి వెళ్లేందుకు తయారై వచ్చి ఇంకా అలాగే కూర్చుని వున్న తండ్రిని చూసి నివ్వెరపోయింది. "అదేమిటి నాన్నా? నువ్వింకా వెళ్ళనేలేదా?" అని అడిగింది.

అప్పుడాయన చివాలున లేచాడు. త్వర త్వరగా చేతి కర్ర అందుకుని "ఇదిగో వెడుతున్నాను" అంటూ పెద్ద పెద్ద అంగలువేస్తూ వరండా మెట్లు దిగి వీధి తలుపు దగ్గరికి లాగి రోడ్డు మీదికి వెళ్ళాడు.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

ఆ ఇల్లు అసలే చిన్నది. అక్కడే చిన్న పంచలో ఒక ప్రక్క మంత్రాలు వినిపిస్తున్నాయి. చక్రపాణి తడిపంచె కట్టుకుని కర్మకాండ నిర్వహణలో మునిగి తేలుతున్నాడు. అతని భార్య చాలా చిన్నపిల్ల. ఆమె అటూ, ఇటూ దిగులుగా తిరుగుతూ కావలసిన వస్తువులు అందిస్తున్నది. ఇద్దరు మధ్యవయసు వ్యక్తులు - ఎవరో దూరపు బంధువులు కాబోలు- అరుగుమీద కూర్చుని ఉన్నారు. లోపల మరి కొందరు ఆడవాళ్ళు వంట పనిలో ఉన్నారు. పదిహేను, పదహారేళ్ళ కుర్రవాడొకడు అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు.

ధనంజయరావు పంతులును చూడగానే చక్రపాణి మొహం విప్పారింది. అతడు అక్కడినుంచే "నిర్మలా" అని భార్యను కేకవేసి పిలిచి "ఆయన వచ్చారు చూడు... ఎక్కడైనా కూర్చోబెట్టు" అని చెప్పాడు.

ఆమె లోపలినుంచి పాత వాలు కుర్చీ తెచ్చి గుమ్మం పక్కనే వేయబోతూవుండగా ధనంజయరావు వారించి "అమ్మా! అవేమీవద్దులే... నువ్వు నీ పని చూసుకో, నేనిక్కడ కూర్చుంటాలే" అన్నాడు. ఆయనకు ఇంత వయసు వచ్చినా ఇటువంటి సందర్భాలలో ఎలా ప్రవర్తించాలో, ఏమి మాట్లాడాలో బొత్తిగా తెలియదు. పైగా ఆ పాత వాలుకుర్చీ

ఆమె వేసినచోటనే వేసుకుని కూర్చుంటూ ఉండేవాడు విశ్వనాథం. ధనంజయరావుకు అక్కడ కూర్చునేందుకు మనసొప్పలేదు. గుండెలు ఎందుకో జల్లుమన్నాయి.

ఆ యిద్దరు వ్యక్తులూ ధనంజయరావువంక చూశారు. నిన్నటి నుంచీ చక్రపాణి, అతని భార్యా కొన్ని వందలసార్లు "ఆయన రాలేదే, ఇంకా!" అనుకోవడం వారు విన్నారు. అందుకనే "ఇంత ముఖ్యమైన మనిషి అసలైన సమయం తప్పించి యివాళ వచ్చాడేమిటా?" అని చూస్తున్నారు.

ధనంజయరావుకేమీ తోచలేదు. కాస్సేపు ఆకాశంవంక చూశాడు. పలుచ పలుచగావున్న మబ్బులు క్రమ్ముకుని వస్తున్నాయి. వర్షంకురిస్తే బాగుండిపోను. అయినా యిప్పట్లో వర్షం కురిసే సూచన అంతగా కానరాలేదు.

ఆయన మూలగా పడివున్న సుద్దముక్క చేతిలోకి తీసుకుని అరుగుమీద గుండ్రంగా ఒక సున్నా గీచాడు. ఇంకా అంతటితో ఆగక గీతలు గీయడం ప్రారంభించాడు. చివరకు చూస్తే అవి పులిజూదం గీతలు. అవతి వ్యక్తులిద్దరూ ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు.

ధనంజయరావు పంతులు అరుగు ప్రక్కగా క్రిందికి వంగి చిన్న చిన్న రాళ్ళు ఏరి చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. అవి మేకలు. మరి కొంచెం పెద్ద రాళ్ళు మూడు ఏరి తీసుకున్నాడు. అవి పులులు.

తర్వాత ఆ ఇద్దరిలో ఒకరి నుద్దేశించి పూడుకుపోతున్న కంఠస్వరంతో "ఇది ఆడటం వచ్చా మీకు?" అని అడిగాడు.

ఆ వ్యక్తి కళ్ళు పెద్దవిచేసి తల అడ్డంగా వూపాడు. తర్వాత ధనంజయరావు చుట్టూచూసి దగ్గరలో నిలబడివున్న ఆ కుర్రవాణ్ణి పిలిచాడు. అతనికి ఆ ఆట వచ్చునల్లేవుంది. వెంటనే వచ్చి కూర్చున్నాడు.

ఇద్దరూ పులి జూదం ఆడటం ప్రారంభించారు. ఆ కుర్రవాడు పులులు తీసుకున్నప్పుడు ధనంజయరావు మేకలన్నీ వెంట వెంటనే బలి అయిపోయాయి. అతడు మేకలు తీసుకున్నప్పుడు పులులను ఇట్టే కట్టివేసేవాడు. ఆ విధంగా దాదాపు ఒక అరగంటసేపు ఆ ఇద్దరు వ్యక్తులూ విరక్తి నిండిన కళ్ళతో చూస్తూ ఉండగా, ఆయన కోసమని నిర్మల తెచ్చి ఉంచిన కాఫీ చల్లగా చల్లారిపోగా, ఆట సాగింది.

అంతలో తలుపు తీసుకుని రాజశేఖరం లోపలికి వచ్చాడు. అతడు తండ్రిని చూసి కొయ్య బొమ్మలా కొన్ని క్షణాలు చేష్టలుడిగి నిలుచుండిపోయి తర్వాత తేరుకుని విసురుగా ముందుకు వెళ్ళి ఆ రాళ్ళన్నిటినీ పోగుచేసి క్రిందికి విసిరి పారేసి, ఆ గీతలన్నిటినీ తుడిచివేసి, "ఏమిటి నాన్నా! మరీ చిన్న పిల్లలై పోతున్నారేమిటి?" అన్నాడు ప్రక్కవారికి వినిపించకుండా.

అంతలో హఠాత్తుగా ధనంజయరావుకు దుఃఖం పొంగివచ్చింది. ఆ మనసులో ఎన్నో అగ్నిపర్వతాలు బ్రద్దలైనట్టూ, ఎన్నో సముద్రాలు ఘోషించినట్టూ అయింది. కళ్ళవెంట జలజలమని అశ్రువులు ప్రవహించాయి. ఆయన ఉన్నట్టుండి మొహం చేతులతో కప్పుకుని 'బావురు'మన్నాడు.

రాజశేఖరం చక్రపాణిని చాటుకు పిలిచి డబ్బు చేతుల్లో వుంచి "ఆయనకు నిన్నటినుంచీ మనస్థిమితంలేదు. నువ్వేమీ అనుకోకు" అని చెప్పాడు. చక్రపాణి తల వంచుకుని నిలబడిపోయాడు.

తర్వాత రాజశేఖరం తండ్రి చేయి పట్టుకుని లేవదీస్తూ "పద నాన్నా! ఇంటికి పోదాం. మళ్ళీ సాయంకాలం వద్దాంలే" అన్నాడు.

ధనంజయరావు లేచి కళ్ళు తుడుచుకుని ఒక విధంగా తేలికపడిన మనసుతో నిట్టూర్చి చక్రపాణివంక ఒక్క క్షణం చూసి కొడుకు వెంట బయటికి నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

వారిద్దరూ ఇంటికి వెళ్ళేసరికి అనూరాధ గుమ్మంలో కూర్చుని వుంది. ఆ ఇద్దర్నీ చూడగానే ఆమె లేచి ఎదురువచ్చి "నాన్నా! శుభవార్త... నీకు మనుమడు... పండులా ఉన్నాడు... ఒరే అన్నయ్యా! ఆలస్యంగానైనా మొత్తానికి మొగపిల్లవాడి తండ్రి వనిపించుకున్నావురా... బొత్తిగా ఇన్నాళ్ళనుంచీ అంతా 'మైనస్సే' అని బాధపడుతున్నావు. ఇప్పుడు 'ప్లస్'వచ్చి చేరి సరి సమానమైందిలే..." అన్నది గుక్కతిప్పుకోకుండా.

ధనంజయరావు వాలు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. మనసులో గందరగోళం తగ్గి ప్రశాంతత నెలకొన్నది. ఉన్నట్టుండి తల పంకించి 'విశ్వనాథం' అనుకున్నాడు.

అది పైకి వినిపించి మిగిలిన ఇద్దరూ ఆయన ఉద్దేశం అర్థం చేసుకున్నారు. వాళ్లుకూడా తేలికగా నిట్టూర్చారు. బయట మబ్బు విడిచిన బంగారురంగు ఎండ ఆహ్లాదకరంగా వ్యాపిస్తున్నది.

1965, ఆగస్టు - 'భారతి' ◆

◆ ◆ ◆